

Tongeren – Herinrichting en openlegging van de Jeker

Datum laatste aanpassing 2019-10-24

Inspiratie/ aanleiding

Vroeger stroomde de Jeker als een open waterloop midden door de stad Tongeren. In 1951 werd de rivier echter gedempt, omwille van de klachten van omwonenden vanwege geurhinder. In de jaren 1950 werden vele waterlopen immers gebruikt als open riool. De waterloop werd omgeleid via het zuiden van het stadspark De Motten en zo raakte zijn oorspronkelijke loop onder de stad in de vergetelheid. Inmiddels is de algemene waterkwaliteit sterk verbeterd, mede dankzij de aanleg van nieuwe zuiveringsinstallaties, en geeft open water veel minder last dan vroeger, waardoor op meer en meer plaatsen rivieren terug opengelegd worden. Zo dus ook met de Jeker in Tongeren.

Er zijn ook bijkomende redenen waarom met terug kiest voor open water in stadskernen. In het kader van klimaatadaptatie is de waterloop een verkoelend element tegen hittestress in de zomer. Verder zorgt de nieuwe Jeker voor extra waterberging van afstromend regenwater.

Omschrijving

Het openleggen van de Jeker kaderde binnen de plannen voor een nieuw stadspark.

'Water' vormt een belangrijk beeld- en sfeerbepalend element in het stadspark. Naast de ecologische meerwaarde van de nieuwe Jeker, heeft het openleggen van deze waterloop ook gezorgd voor een betere leefbaarheid en levenskwaliteit. Fluvius legde een gescheiden rioleringsstelsel aan en verlegde de collectoren voor de afwatering van de benedenstad om plaats te maken voor de nieuwe Jeker.

In 2017 gingen de werken van start. In het stadspark werden over een lengte van 1,3 kilometer de oevers van de Jeker aangelegd. Aan de stadskant werden harde keermuren in natuursteen aangelegd, terwijl aan de parkkant een natuurlijke oever werd ingericht met onder meer een vlonder met zitbank -, zodat voorbijgangers tot aan het water kunnen komen.

Verder werd een belevingsplein gerealiseerd met verkoelende fonteinen en stapstenen voor in de zomer. In de winter wil de stad het plein laten dichtvriezen in de hoop dat er op geschaatst kan worden.

Betrokkenen

- VMM
- Fluvius
- Stad Tongeren
- Studiebureau SWECO
- BAM Contractors

Timing

- Looptijd: 3 jaar
- 2016: voorstudie en bevragsingsronde
- Fase 1 (september 2016-april 2017): aanleg parkings en voorbereidingswerken in stadspark
- Fase 2 (september 2017 – september 2019): openlegging Jeker en riolerings- en wegeniswerken, aanleg belevingsplein, nieuw skatepark, een Finse piste en aanpassingen aan de bestaande vijvers in het park.

Communicatie

- 4 openwerfdagen
- Regelmatige elektronische nieuwsbrieven
- Participatie burgers is belangrijk voor het creëren van een draagvlak: het studiebureau deed een uitgebreide bevragsingsronde bij de opdrachtgevers; VMM, de stad Tongeren, Fluvius en alle stakeholders (o.a. Natuurpunt, de dienst Erfgoed en Archeologie, omliggende scholen, cultuurcentrum, jeugdgevangenis, foorkramers, skategemeenschap)

Resultaten (stand van zaken 2019-10-24)

- Opening randparkings: 14 april 2017
- Opening nieuwe stadspark met de nieuwe Jeker: 28 september 2019
- Herinrichting verkeersstromen: het park en de rand met de benedenstad zijn verkeersluwer geworden.

Financieel

- Totale kostprijs: 17,5 mio euro
- Fluvius: 4,5 mio euro
- VMM: 6,7 mio euro
- Stad Tongeren: 6,3 mio euro

Mogelijke financiële en inhoudelijke ondersteuning

- Belangrijke partners zijn VMM en Fluvius: VMM ondersteunt steden in het openleggen van oude waterwegen en de noodzakelijke rioleringswerken werden uitgevoerd door de beheerder Fluvius.

Sterke punten

- Het project werd integraal aangepakt. Het oude park was vroeger sterk gemotoriseerd. Bij de herinrichting van het park heeft men een wijziging doorgevoerd van de verkeersstromen. De Dijk en Kastanjewal is nu een fiets- en wandelpad. Het gemotoriseerd verkeer wordt omgeleid en aan de rand van het park werden twee grote parkings ingericht. Verder werd nog een speeltuin aangelegd in het park en werden de volkstuintjes (2,6 ha groot) opgenomen in het geheel. De volkstuintjes versterken het sociale netwerk van de buurt en zijn inmiddels uitgegroeid tot een mooie ontmoetingsplek. Ook de inrichting van deze tuintjes werd gerealiseerd via een sterk participatietraject.
- Groen-blauwe netwerken (natuur en water) doorheen de stad hebben een heleboel voordelen. Niet alleen biedt het water bescherming tegen hittestress en wateroverlast, maar deze netwerken komen ook de biodiversiteit en de natuur ten goede.

Tips

- Vaak gaat de openlegging van waterlopen binnen de stad gepaard met een wijziging van de huidige verkeerssituatie. Maak hiervan gebruik om het gemotoriseerd en niet-gemotoriseerd verkeer zo veel mogelijk te scheiden en autoluwe ruimte te creëren voor voetgangers en fietsers.
- Het sensibiliseren van de bevolking is zeer belangrijk in dit project om een draagvlak te creëren.

Voorbeelddocumenten

- Persartikels over het project:
 - VMM: <https://www.vmm.be/water/beheer-waterlopen/projecten/jeker-door-tongeren>
 - VITO: <https://emis.vito.be/nl/artikel/water-stroomt-opnieuw-door-jeker-vernieuwd-standspark>

Contact: Bart Beunckens, stad Tongeren
012 80 00 33 of bart.beunckens@stadtongeren.be